

Opleidingsaanbod

Inhoud

Inhoud

1. De school als morele gemeenschap 4

De integere instelling

De school als morele leergemeenschap

Morele vorming in de klas

2. Opleidingen, trainingen en workshops 6

Morele oordeelsvorming in de school

Morele vorming in de klas: Rekening houden met anderen

Mentor-docent: De school als morele gemeenschap

3. Informatie 14

1. De school als morele gemeenschap

De Mondriaan onderwijsgroep is sinds 2003 aan de slag met het project De school als morele gemeenschap.

Het programma bestaat uit drie onderdelen:

- De integrale instelling.
- De school als morele leergemeenschap.
- Morele vorming in de klas.

De integrale instelling

Net als in iedere andere instelling of bedrijf gaat het er om dat binnen de Mondriaan onderwijsgroep de bedrijfsvoering, aansturing en uitvoering van werkzaamheden op integrale wijze plaats vinden. Dat betekent niet alleen dat ieder zich zo goed mogelijk aan de regels houdt, maar vooral ook dat alle medewerkers moreel juiste beslissingen (kunnen) nemen, wanneer dat op hun weg komt. Het werken aan een integrale school is een proces dat stap-voor-stap verloopt.

Fase 1

- Alle medewerkers weten wat we met de integrale instelling bedoelen.
- Alle medewerkers kunnen een moreel juiste beslissing nemen, wanneer dit van hen gevraagd wordt.

Fase 2

- Alle leidinggevenden zien het managen van de school als morele gemeenschap als een standaardonderdeel van hun leidinggevende taak en zijn voldoende toegerust om daar uitvoering aan te geven.
- Alle docenten zijn zich bewust van de morele aspecten van hun kerntaak in het onderwijs:
 - 1 op integrale wijze onderwijs verzorgen en omgaan met deelnemers;
 - 2 begeleiden van een moreel leergesprek in de klas;
 - 3 handhaven van de regels en orde binnen de leergroep, de klas en de school.

Fase 3

- De school als morele gemeenschap is institutioneel verankerd in werkprocessen, overlegvormen, procedures, voorschriften, functieprofielen, functioneringsgesprekken, enzovoort.
- Raad van Toezicht, College van Bestuur, directies en onderwijsmanagers gaan de strategische betekenis zien van de school als morele gemeenschap in relatie tot alle belanghebbenden bij de school.

Schema 1: De school als morele gemeenschap in fasen.

We bevinden ons nu in fase 1, waarin de training Morele oordeelsvorming voor alle medewerkers centraal staat.

De school als morele leergemeenschap

Deelnemers, ouders, leerkrachten en leidinggevenden gaan de school in toenemende mate als vrije ruimte zien, waar zij over morele vraagstukken in de school en de samenleving met elkaar kunnen leren. De ontwikkeling van de school als morele leergemeenschap verloopt ook in fasen, die samenvallen met de ontwikkeling van de integrale instelling.

Fase 1

- Alle medewerkers weten wat we met de school als morele gemeenschap bedoelen.
- Alle medewerkers kunnen een moreel juiste beslissing nemen, wanneer dit van hen gevraagd wordt.

Fase 2

Er wordt een begin gemaakt met de school als morele leergemeenschap, waarin de school wordt gezien als leerplatform, waar deelnemers, ouders, docenten en managers over moreel belangrijke vraagstukken met en van elkaar kunnen leren.

Fase 3

Het morele leerproces wordt in toenemende mate op de grens van school en samenleving (van ouders tot buurten, gemeente- en stage-instellingen) ingericht. De Mondriaan onderwijsgroep wordt een community college, dat niet alleen het morele leerproces in de samenleving volgt, maar ook aanjaagt.

Schema 2: De ontwikkeling van de school als morele gemeenschap.

Morele vorming in de klas

Het derde spoor van de school als morele gemeenschap richt zich tot de deelnemers. De afgelopen jaren is een start gemaakt met het leerprogramma Rekening houden met anderen. Samen met docententeams zijn lesprogramma's uitgewerkt, uitgevoerd en geëvalueerd, die tot doel hebben om morele vorming tot een meerjarige rode draad in het leerprogramma van leerlingen te maken. Het ligt in de bedoeling dat morele vorming onderdeel wordt van het programma Burgerschapskunde. Rekening houden met anderen werd tot op heden in drie jaar gegeven, waarbij steeds een ander aandachtsveld centraal staat:

- **Jaar 1:** 'Ik en mijn school'. De deelnemer maakt kennis met de betekenis van moraal voor zijn leren en leven in (maar ook buiten) de school. De deelnemer leert met de methode Morele oordeelsvorming werken rond vraagstukken uit zijn of haar eigen leven.
- **Jaar 2:** 'Ik en mijn beroep'. Hier oriënteert de deelnemer zich op de morele aspecten van zijn of haar beroep. Moreel (leren) oordelen vormt ook hier de rode draad. Maar de deelnemer onderzoekt ook de morele betekenis van zijn toekomstige beroep, gedragsregels en basisbeginselen en de kerndilemma's van het beroep.
- **Jaar 3:** 'Ik en mijn samenleving'. De leerling bezint zich op morele vragen die gaan over zijn of haar deelname aan de samenleving.

Deze lijn gaan we het komende jaar samen met docenten verder uitbouwen.

2. Opleidingen, trainingen en workshops

Nieuwe deskundigheid

Dit ambitieuze programma vraagt van alle medewerkers nieuwe deskundigheden en bekwaamheden.

Hieronder presenteren wij het aanbod van opleidingen, trainingen en workshops voor leidinggevendenden, leerkrachten en niet onderwijzend personeel. Voor wat betreft de training Morele oordeelsvorming (zie hieronder) is door het College van Bestuur en het managementteam besloten dat alle medewerkers van de Mondriaan onderwijsgroep deze de komende jaren moeten volgen.

De volgende opleidingen worden het komende jaar aangeboden:

- Morele oordeelsvorming in de school;
- Morele vorming in de klas: Rekening houden met anderen;
- Mentor-docent: De school als morele gemeenschap.

Opleiding	Voor wie?	Wat?
Morele oordeelsvorming in de school (training)	<ul style="list-style-type: none"> - Medewerkers AOBP en BOPB. - Docenten. - Onderwijsmanagers. - Directieleden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kennismaking met moraal en integriteit binnen de Mondriaan onderwijsgroep. - Leren werken met de methode Morele oordeelsvorming.
Morele vorming in de klas (training, workshops, intervisie)	<ul style="list-style-type: none"> - Docententeams. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opleiding tot docent Morele vorming. - Ontwikkelen en uitvoeren van het leerprogramma Morele vorming.
Mentor-docent (train-de-trainer)	<ul style="list-style-type: none"> - Docenten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Leren geven van de training Morele oordeelsvorming aan collega's. - Begeleiden van collega's bij de opzet en uitvoering van leerprogramma's Morele vorming.

In voorbereiding

De handhavingspraktijk: de morele kant van orde en regels (workshops, intervisie)	<ul style="list-style-type: none"> - Docenten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Omgaan met handhavingsvraagstukken vanuit moreel gezichtspunt.
Het managen van de school als morele gemeenschap (workshops, intervisie)	<ul style="list-style-type: none"> - Onderwijsmanagers. - Directieleden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bezinning op de morele kanten van het leidinggeven aan de school. - Leren werken met instrumenten die het moreel leidinggeven bevorderen.

Schema 3: Aanbod van opleidingen, trainingen en workshops.

Morele oordeelsvorming in de school

De training Morele oordeelsvorming vormt het startpunt van de school als integere instelling. Vandaar dat ook alle medewerkers van de Mondriaan onderwijsgroep geacht worden de komende tijd deze training te volgen. Hoewel de grondstructuur van de training steeds dezelfde is, is hij wel aangepast aan de verschillende groepen deelnemers:

- Morele oordeelsvorming voor niet onderwijzend personeel;
- Morele oordeelsvorming van docenten, onderwijsmanagers en directieleden.

Doelgroep	Alle medewerkers AOBP en BOBP.
Omschrijving	<ul style="list-style-type: none">- U maakt kennis met het belang van integriteit en moraal voor de Mondriaan onderwijsgroep.- U leert werken met de methode Morele oordeelsvorming en onderzoekt lastige morele beslissingen uit uw eigen praktijk.- U leert inzien waarom juist het moreel oordelen als grondslag van de school als morele gemeenschap dient.
Doelstellingen	<p>U krijgt inzicht:</p> <ul style="list-style-type: none">- in het integriteitsbeleid van de Mondriaan onderwijsgroep, de school als morele gemeenschap;- de begrippen integriteit, moraal, moreel handelen en oordelen;- de maatschappelijke achtergrond van de aandacht voor moraal, in het bijzonder in het onderwijs;- de methode Morele oordeelsvorming;- de verhouding tussen moreel oordelen en de gedragscode. <p>U bent in staat om:</p> <ul style="list-style-type: none">- lastige morele beslissingen met behulp van de methode Morele oordeelsvorming zorgvuldig te onderzoeken;- deze beslissingen in collegiaal verband effectief te bespreken;- tot een juist, te verantwoorden, moreel oordeel te komen.
Programma	<p>Het programma duurt een dag (2 dagdelen). Het aantal deelnemers is maximaal 12. Onderdelen van het programma zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">- Inleiding: integriteit en de Mondriaan onderwijsgroep, de school als morele gemeenschap.- Wanneer is een oordeel moreel juist?- Kennismaking met de methode Morele oordeelsvorming.- Onderzoek van lastige beslissingen.- De betekenis van moraal en moreel oordelen in de samenleving en het onderwijs.
Deelname en certificering	<p>De training wordt bij voorkeur gegeven aan teams of medewerkers van een afdeling. Na afloop ontvangt u een bewijs van deelname. Uw deelname wordt tevens vastgelegd in uw personeelsdossier.</p>

Schema 4: Morele oordeelsvorming voor niet-onderwijzend personeel.

Doelgroep	Docenten, onderwijsmanagers en directieleden.
Omschrijving	<ul style="list-style-type: none"> - U maakt kennis van de betekenis van moraal en moreel handelen voor de Mondriaan onderwijsgroep en uw onderwijssituatie. - U onderzoekt lastige morele beslissingen uit uw eigen praktijk en leert werken met de methode Morele oordeelsvorming. - U bezint zich op de morele kerntaak van de onderwijsgevende en leert inzien waarom juist het morele oordelen als grondslag van de school als morele gemeenschap dient. De training bereidt u ook voor op het programma Morele vorming in de klas.
Doelstellingen	<p>U krijgt inzicht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in het integriteitsbeleid van de Mondriaan onderwijsgroep; - de begrippen integriteit, moraal, moreel handelen en oordelen; - de maatschappelijke achtergrond van de aandacht voor moraal, in het bijzonder in het onderwijs; - de morele kerntaak van de leerkracht; - de methode Morele oordeelsvorming; - de verhouding tussen moreel oordelen en de gedragscode. <p>U bent in staat om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lastige morele beslissingen met behulp van de methode Morele oordeelsvorming zorgvuldig te onderzoeken; - deze beslissingen in collegiaal verband effectief te bespreken; - tot een juist, te verantwoorden, moreel oordeel te komen.
Programma	<p>Duur: Een dag (2 dagdelen). Aantal deelnemers: 12</p> <p>Programma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inleiding: integriteit en de Mondriaan onderwijsgroep. - Wanneer is een oordeel moreel juist? - Kennismaking met de methode Morele oordeelsvorming. - Onderzoek van lastige beslissingen. - De morele kerntaak van de leerkracht. - De betekenis van moraal en moreel oordelen in de samenleving en het onderwijs.
Deelname en certificering	De training wordt bij voorkeur gegeven aan teams of medewerkers van een afdeling. Na afloop ontvangt u een bewijs van deelname. Uw deelname wordt tevens vastgelegd in uw personeelsdossier.
Follow up	<p>Voor docenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekening houden met anderen: Morele vorming in de klas; - de handhavingspraktijk: de morele kant van orde en regels. <p>Voor onderwijsmanagers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het managen van de school als morele gemeenschap.

Schema 5: Morele oordeelsvorming voor docenten en leidinggevendenden.

In voorbereiding

De handhavingspraktijk: de morele kant van orde en regels

De school als morele gemeenschap kan niet alleen steunen op het moreel oordelen. Zonder regels en voorschriften en de handhaving daarvan ontstaat geen morele orde in de school. Onze ervaring leert dat dit voor veel docententeams een lastig en vaak onderschat vraagstuk is. In dit programma van drie workshops gaan we in op:

- het maken van effectieve regels als moreel leerproces;
- het omgaan met overtredingen van de morele regels;
- het ontwikkelen en toepassen van rechtvaardige sancties.

Het managen van de school als morele gemeenschap

Als leidinggevende speelt u een sleutelrol in de opbouw van de school als morele gemeenschap. Zonder u komt het niet van de grond. U staat voor drie opgaven:

- Geef ik integer leiding?
- Kan ik een moreel leergesprek met docenten voeren?
- Kan ik goede ondersteuning bieden bij het handhaven van regels en voorschriften?

In een action learning programma bezint u zich op uw morele kerntaak als leidinggevende binnen de school als morele gemeenschap, onderzoekt u lastige praktijksituaties en krijgt u instrumenten en methoden aangereikt om leiding te geven vanuit een moreel perspectief.

Morele vorming in de klas: Rekening houden met anderen

De opleiding Morele vorming in de klas leidt op tot docent Morele vorming. Daarnaast wordt tijdens de opleiding het programma Rekening houden met anderen voor de opleiding uitgewerkt, waarbij de docenten betrokken zijn.

Doelgroep	Docententeams.
Omschrijving	<ul style="list-style-type: none">- U wordt opgeleid tot docent Morele vorming.- U verdiept uw inzicht in de ethische en morele achtergronden van morele vorming, maakt kennis met verschillende opvattingen over morele vorming die de afgelopen eeuw de revue zijn gepasseerd, en de wijze waarop deze in de Mondriaan-benadering zijn verwerkt.- U leert kritisch te kijken naar gangbare opvatting over moraal, normen en waarden.- U ontwikkelt de didactische vaardigheden die nodig zijn voor dit nieuwe vakgebied.- U leert de beginselen van morele oordeelsvorming toepassen in de lessituatie.- Samen met uw collega's ontwikkelt u het leerprogramma Morele vorming passend voor uw afdeling.- U leert reeds ontwikkelde leeropdrachten gebruiken, maar ontwikkelt ook nieuwe, die kunnen worden opgenomen in het leermiddelenmagazijn.
Doelstellingen	<p>Na de opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">- beschikt u over voldoende kennis over moraal, ethiek en de didactische principes van morele vorming om het vak Morele vorming oordeelkundig uit te voeren;- kunt u de methode Morele oordeelsvorming zelfstandig met deelnemers uitvoeren;- kunt u op een systematische en moreel verantwoorde wijze morele vraagstukken uit het leven van deelnemers onderzoeken;- heeft u inzicht in de morele competenties die deelnemers voor de uitoefening van hun beroep nodig hebben en hoe u die kunt bevorderen;- heeft u inzicht in de morele kerndilemma's in het beroep en leven van deelnemers. <p>Afdeling:</p> <p>Uw afdeling heeft de beschikking over een uitgevoerd en geëvalueerd leerprogramma, opdrachten en werkmaterialen voor de morele vorming.</p>
Duur	<p>Het betreft een meerjarig project, dat in tijdsduur samenvalt met de lengte van de opleiding. Het zwaartepunt van de opleiding van de docenten ligt in het eerste jaar. De opleiding bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none">- college;- training;- workshops;- intervisie.

<p>Programma</p>	<p>De precieze invulling vindt plaats in overleg met het docententeam. De globale invulling is als volgt:</p> <p>Jaar 1</p> <p>Het opleidingsprogramma bestaat uit drie onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - College en training: kennis, vaardigheden en vakdidactiek. - Intervisie: reflectie op uitgevoerde lessen. - Workshop: het maken van les en leeropdrachten. <p>Onderdelen van de opleiding zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Training Morele oordeelsvorming in de klas (oefenen). - Morele oordeelsvorming stap-voor-stap. - Basisthema's uit de ethiek: waarden, normen, en oordelen. - Morele beginsel- en gevolgenargumenten leren herkennen en formuleren. - Capita selecta morele vorming en vakdidactiek: Lawrence Kohlberg en andere opvattingen over morele vorming. <p>Jaar 2 en (eventueel) 3</p> <p>Voor de overige jaren worden met de deelnemers nadere afspraken gemaakt.</p>
<p>Tijdsbesteding</p>	<p>De tijdsbesteding in jaar 1 is globaal de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - college en training: 4 dagen (2 dagen start en 2 dagen ter afsluiting). - intervisie: 2 dagdelen. - workshops: 2-4 dagdelen.
<p>Organisatie</p>	<p>Het programma wordt samengesteld in overleg met docententeams en onderwijsmanagers. De afspraken worden contractueel vastgelegd.</p>
<p>Voorwaarde voor deelname</p>	<p>U heeft de training Morele oordeelsvorming gevolgd en een certificaat van deelname ontvangen.</p>
<p>Certificering</p>	<p>Alle deelnemers ontvangen een bewijs van deelname. Docenten die daadwerkelijk uitvoering hebben gegeven aan het programma ontvangen bij gebleken geschiktheid na het eerste jaar het certificaat van bekwaamheid docent Morele vorming.</p>

Schema 6: Morele vorming in de klas: Rekening houden met anderen.

Mentor-docent: De school als morele leergemeenschap

De Mondriaan onderwijsgroep heeft voor de verder ontwikkeling en begeleiding van het project De school als morele gemeenschap behoefte aan docenten die andere docenten(teams) kunnen begeleiden rond morele vraagstukken en morele vorming. Daarom starten we dit jaar met de (train-de-trainer)opleiding Mentor-docent: De school als morele gemeenschap.

Doelgroep	Docenten van de Mondriaan onderwijsgroep die: <ul style="list-style-type: none">- de training Morele oordeelsvorming hebben gevolgd;- gecertificeerd zijn als docent Morele vorming.
Omschrijving	De Mondriaan onderwijsgroep heeft in de toekomst docenten nodig die collega's kunnen: <ul style="list-style-type: none">- trainen in morele oordeelsvorming;- begeleiden bij het opzetten en het uitvoeren van het vak Morele vorming. Wanneer u aan dit programma deelneemt, verwerft u de bijzondere deskundigheid die bij deze mentorrol hoort.
Doelstellingen	Na de opleiding beschikt u over de kennis en vaardigheden die nodig zijn om collega's: <ul style="list-style-type: none">- op deskundige wijze te trainen in het gebruik van de methode Morele oordeelsvorming;- te begeleiden bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van het leerprogramma Morele vorming voor deelnemers.
Programma	Het programma heeft een action learning karakter. Dat betekent 'learning-by-doing', waarbij inhoudelijke onderdelen vervlochten zitten in de reflectie op de door u opgedane ervaring bij de begeleiding van collega's. Inhoudelijk onderdelen die aan bod komen zijn: <ul style="list-style-type: none">- Begeleidingskunde, coachingstechnieken, teambegeleiding.- Verdieping filosofie en ethiek.- Verdieping morele vorming en vakdidactiek.- Verdieping inzicht in de methode Morele oordeelsvorming.- Geschiedenis van moraal en morele vorming.- Ontwikkelen van lesprogramma's en leermaterialen.
Voorwaarde voor deelname	<ul style="list-style-type: none">- Certificaat Morele oordeelsvorming.- Certificaat Docent Morele vorming.- Aan de toelating tot de opleiding is een intakeprocedure verbonden.

Duur	<p>Het programma duurt 6 maanden (2 x 10 weken = 20 weken, waarvan 2 x 2 zelfstudieweken en 8 lesdagen):</p> <ul style="list-style-type: none"> - een dag per 14 dagen; - stage; - action learning groep; - werkstuk.
Certificering	<p>Wanneer u de opleiding met succes heeft afgerond, wordt u gecertificeerd als Mentor-docent: De school als morele gemeenschap.</p>
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Een groep van 12 docenten. - Werken deels in parallelgroepen. - Action learning.

Schema 7: Mentor-docent: De school als morele gemeenschap (train-de-trainer).

3. Informatie

Meer informatie over de opleidingen kunt u krijgen bij het Advies- en Meldpunt Integriteit Veiligheid Agressie.

Hans van der Linden	070 304 53 44	j.vd.linden@mon3aan.nl
Alice van der Mark	070 308 42 42	a.vd.mark@mon3aan.nl

De opleidingen worden uitgevoerd in samenwerking met Governance & Integrity.

GOVERNANCE &
INTEGRITY

Colofon

Productie

© de Mondriaan onderwijsgroep

Redactie

Hans van der Linden
Alice van der Mark
Ruud Meij

Vormgeving

Tigges, bureau voor communicatie en vormgeving, Rijswijk
blue lemon, Den Haag

Fotografie

Louis Haagman, Zomertijd, Schiedam

Druk

Grafia Media Groep, Pijnacker

Oplage

2.000

Datum

Oktober 2007